

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 25. junija 1862.

Slamoklajarji.

Če, dragi bravec, greš poleti ali v jeseni memo kakošnega pašnika in ogledaš mlado živino, javalne da boš drugač rekel, kakor da naš kmet za živino še vse premalo skrbi. Kjer je pa živinoreja zanemarjena, ondi se tudi poljedelstvo gotovo na višo stopnjo ne povzdiguje; zakaj eno brez drugega obstati ne more; dobre njive potrebujejo tudi dovelj gnojá, obili gnoj pa dá tudi obilo klaje za živino. Umna živinoreja je steber, na katero se opira kmetijstvo.

Tù pa tam se kmetovavci nahajajo, ki živino imajo le za silo in da jim gnoj dela. In tako tudi ravnaajo ž njo. Marsikdo misli, če ima več živine, mora si tudi več gnoja napraviti. Toda, kdor tako računi, se dostikrat jako opehari, in zlasti tisti gospodarji, ki se z natriletnim obdelovanjem polja pečajo, in menijo, da bodo s pičlo pridelano krmo tudi obilo živine prerediti; največ se zanašajo na obilo pridelano slamo. Pa kakošni borni in mrhovi repi pridejo konec zime iz njihovih hlevov!

Preobilna klaja s slamo — pravi dr. Kühn — je velika potrata in rakova pot za kmetijstvo. Nikoli ni slame dosti, malo gnoja in še ta ni dosti vreden, slabo rejena živina, malo mleka in še to stane drago: to so nasledki slamoklaje. Slama sama ni v stanu živine pri dobri moči ohraniti, pa še to je, da želodec s samo slamo nabasan še iz slame ne more vsega izvleči, kar je v nji tečnega.

Kdor pa slamo z dobrim senom meša, bo živino pri mesu ohranil, in krave mu bodo pri umni mešanci obilo mleka dajale. Če se slama za klajo na drobno zreže, popari, zavre in se zmehča, lože jo živina prebavi in bolj ji tekne.

Res je, da se s slamo in nekoliko repe goveda preredit. — al kako? Tako da pri življenju ostanejo; drugega dobička ni od nje pričakovati. Slama ima mnogo lesnih nitk v sebi. Ako slami le lesne nitke vzameš, ostane le tretji del redivnih stvari v nji, ki jih želodec in čeva prekuhajo za živino. Pri vsem tem je pa še vprašanje, ali je želodec živinski v stanu, redivne moči iz teh lesnega lakna izsrkati. Gotovo je, da ne zdá 250 funtov slame toliko kakor 100 funtov sená; 400 funtov bi je moglo biti. Potem bi mogla molzna krava 100 funtov dobre slame povžiti, da bi dobra 2 funta prave redivne stvari v se dobila. 100 funtov slame je na videz tako velik kup, da bi se vstrašil vsak še tako neusmiljen slamoklajar, ako bi imel ta kup v vamp uboge krave spraviti.

Ravno taka bi bila tudi pri človeku, če bi le sam krompir jedel. Da bi se s samim krompirjem človeškemu trupu dostojna obilnost redivnih reči dala, bi mogel želodec veliko več krompirja povžiti, kar ga more prekuhati in redivnih reči bi šlo dosti brez vsega prida od njega preč.

Gospodarske skušnje.

(Kako se poznajo lanéne preše od ogršičnih?) Zavoljo više cene lanénih preš od ogršičnih se

dostikrat sliši, da se ogršične preše za lanéne prodajajo, in to je očitna goljufija. Dr. Juli Lehman, kteremu so bile preše izročene, da naj jih preišče, naznanja, kako se dá omenjena goljufija spoznati. On pravi: Lanéne preše se morajo sprvega v prah ali štupo zdrobiti, potem pa, najbolj v kakošnem visokem kozarcu, v katerem se postavimo toči ol (pivo), z mlačno vodo počasi mešati in potem tako dolgo pri miru držati, dokler se vse lušnice z vrha ne vsedejo doli. Gošava na dnu se pregleda: ali nima več ali manj črnorujavih ali temno-rudečkastih lušnic v sebi. Če se taci lušin obilo vidi, je znamenje, da so lanéne preše z ogršičnimi zmešane. Na dalje se dá to pozvediti, ako se od omenjene vode, ki nad goščavo v kozarcu stoji, nekoliko v kak drug kozarec odtoči, in na to se nekatere kapljice raztopljene sode ali natrona, in če bi tega pri rokah ne bilo nekoliko potašeljnov raztopljine na njo kane. Če potem ta, voda rumeno limonino barvo dobí, je goljufija gotova: ogršične preše so primešane lanénim. Če je med 100 deli lanénih preš le 8 delov ogršičnih vmes, naznanja to tudi duh v vodi raztopljenih preš: take preše dišijo nekoliko po gorčičnem ali ženofovem olji.

Obrtnijska skušnja.

(Prav dober klej ali kit, s kterim se les s steklom ali kamnjem lima). Navadni mizarski lim se z vodo zakuha, in kadar je vès raztopljen, se mu med vednim mešanjem nekoliko presejanega kuhinskega pepéla pridene, da je firnežu podoben. S to še vročo mažo se namažejo po licah tiste reči, ktere se imajo zlimati, in se skupaj stisnejo. Ko so se zlimane reči dovelj shladile, so se že tako trdno sprijele, da se tudi s silo narazen spraviti ne dajo.

Vraže pri poljedelstvu.

Ako pomislimo, koliko ljudskih šol imamo na Slovenskem, v kterih se v mnogih vednostih podučuje ljuba mladina, in po ti izobražuje vès narod; ako nadalje pregledavši liste naših „Novic“, vidimo toliko sto in sto lepih nauk, bodi si o poljedelstvu, živinoreji ali v drugih vednostih; in ako se zadnjič še ozremo na lepo število drugih knjig, zapopadajočih mnogotero koristnih nauk: res čuditi se moramo, da se brezštevila množica vraž še ni zgubila izmed ljudstva. Res je tudi na kmetih mnogo modrih umnih mož, ki ti babji veri toliko verjamejo, kolikor ji je v resnici verjeti — nič, ali vendar je še tistih veliko več, kterim je vraža sveta resnica.

Preglejmo nekoliko vrsto teh vraž in sicer le bolj tiste, v navadi pri poljedelstvu; vseh naštetih ni mogoče, njih število je neizrekljivo.

Za setev mnogovrstnih rastlin imajo svojo lastno prattiko; vsaka rastlina ima posebej svoj dan ali teden — drugi čas memo tega v ti babji pratiki odločenega je nesrečen, vsajene rastline ne poratajo. Tako se na priliko v nekterih krajih zlo bojé krompir cvetni teden saditi — „gré vès